

Innspill til lov om virksomheters åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold

Forum for utvikling og miljø (ForUM), et nettverk av 50 norske sivilsamfunnsorganisasjoner, takker for muligheten til å delta på høring til Prop. 150 L (2020-2021) Lov om virksomheters åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold (åpenhetsloven).

Bred oppslutning rundt loven

Først og fremst vil vi uttrykke at vi er svært glade for at det nå foreligger et konkret lovforslag til behandling. Norsk sivilsamfunn har kjempet for en åpenhetslov i en årrekke, og vi vil anerkjenne at både etikkinformasjonsutvalget og regjeringen har gjort et grundig arbeid i denne prosessen. Det er bred oppslutning rundt loven, og dette kom tydelig frem i de mange høringsinnspillene som støttet opp om forslaget fra Etikkinformasjonsutvalget. Det tydeliggjøres også av oppslutningen rundt Koalisjonen for Ansvarlig Næringsliv (KAN), som i skrivende stund har nær 70 medlemmer fra sivilsamfunn, næringsliv og fagforeningene.

ForUM mener at lovforslaget står på solid faglig grunnlag når det baserer seg på FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) og OECDs prinsipper for flernasjonale selskaper. Vi tror at loven kan sette en ny standard for selskapers forståelse av sitt samfunnsansvar, og bidra til å ivareta rettighetene til arbeiderne som utgjør grunnlaget i den globale økonomien. Også internasjonalt ser vi at trenden går vekk fra at aktsomhetsvurderinger skal skje på frivillig basis, det er pågående prosesser for å innføre aktsomhetslover i EU og i en rekke europeiske land. Tiden er moden for å innføre slik lovgivning også i Norge.

Produksjonssted

Vi vil samtidig peke på at det er flere elementer som kan tas inn i lovforslaget og gjøre det enda mer slagkraftig. Fremst av disse er åpenhet om produksjonssteder, som var inkludert i Etikkinformasjonsutvalgets forslag, men som er tatt ut av regjeringens proposisjon.

ForUM mener at åpenhet om produksjonssted vil heve kvaliteten på aktsomhetsvurderingene som selskaper foretar seg, fordi informasjonen selskaper rapporterer da vil kunne spores til de enkelte produksjonsstedene. Dette vil gi både forbrukere, investorer og myndigheter muligheten til å etterprøve informasjonen selskapene oppgir.

Videre har et viktig argument for loven vært at den vil bidra til å utjevne forskjellene som finnes i markedet i dag, der selskaper som tar ansvarlighet på alvor og gjennomfører aktsomhetsvurderinger risikerer å bli skadelidende når konkurrenter ikke forholder seg til de samme normene. Etterprøvbarehet er nøkkelen til å utjevne forskjellene, og slik premiere de selskapene som tar sitt ansvar på alvor. Å inkludere plikt til å informere om produksjonssted vil derfor styrke lovens intensjon.

Vi vil derfor anmode Stortinget om å ta paragrafen om informasjon om produksjonssteder inn igjen i den endelige loven, i tråd med Etikkinformasjonsutvalgets forslag, og viser ellers til innspill fra Framtiden i Våre Hender for ytterligere argumenter på dette punktet.

Miljø

I vårt høringsinnspill til Etikkinformasjonsutvalgets rapport spilte ForUM inn at loven også må omfatte miljøskade, også der det ikke er direkte knyttet til menneskerettighetsbrudd. Vi merker oss at regjeringen i sin proposisjon anerkjenner at klima- og miljøpåvirkning henger tett sammen med menneskerettigheter. Proposisjonen peker også på at å inkludere miljøpåvirkning vil harmonisere med OECDs retningslinjer. Det fremstår derfor underlig for oss at proposisjonen likevel foreslår å ikke inkludere miljøskade som en del av lovens omfang.

I proposisjonen argumenteres det for at det ikke har vært i Etikkinformasjonsutvalget sitt mandat å foreslå nye plikter knyttet til miljøpåvirkning, men dette hindrer naturligvis ikke regjering eller Storting fra å foreslå det dersom det er hensiktsmessig for å styrke lovens hensikt. Videre viser proposisjonen til den pågående prosessen i EU, som er ventet ferdigstilt i år. ForUM mener det ikke er nødvendig å vente til EU har

ferdigbehandlet sitt lovforslag, eller til en senere evaluering, før man vurderer å inkludere miljøskade som en del av lovens omfang.

Implementering

Til slutt vil vi påpeke viktigheten av at loven vedtas nå, slik at man raskest mulig kan implementere den. I implementeringen vil det være spesielt viktig å styrke kompetansen hos tilsynsorganet. Regjeringens proposisjon anerkjenner at det per i dag er lite kompetanse hos Forbrukertilsynet om aktsomhetsvurderinger, og det må settes av tilstrekkelige ressurser til å bygge opp denne kompetansen.

Vi anerkjenner at det vil ta noe tid å bygge opp denne kompetansen, og mener ikke dette er til hinder for å vedta og begynne implementering av loven nå. Det er likevel en forutsetning for best mulig veiledning og etterlevelse av loven at tilsynets kompetanse styrkes med de nødvendige ressurser. Regjeringen har med dette lovforslaget tatt et betydelig steg mot å styrke norske selskapers ansvarlighetspraksis, og vi ber Stortinget fullføre arbeidet og styrke loven ytterligere med forslagene nevnt i dette innspillet.

Vennlig hilsen

Kathrine Sund-Henriksen

Daglig leder

Forum for utvikling og miljø

